

نقش والدین در امور تحصیلی فرزندان

محسن آربزی
دانشجوی دکتری روان‌شناسی
تربیتی دانشگاه شیراز

کلیدواژه‌ها:

موفقیت تحصیلی، انگیزه
تحصیل، نقش والدین در امور
تحصیلی فرزندان، آرزوی
تحصیلی، عادت به مطالعه

۳

آرزوی تحصیلی والدین

لازم است اولیا آرزوی تحصیلی بالایی برای فرزندان خود در نظر بگیرند (مثلاً تحصیلات دانشگاهی به جای فقط کسب دیپلم) و فرزندان خود را از این آرزوهای تحصیلی مطلع سازند. همچنین، آن‌ها را تشویق کنند و به آن‌ها اطمینان دهند، در صورت به کارگیری تلاش لازم بدان دست خواهند یافت.

۴

استفاده از تشویق کلامی

توصیه می‌شود، اولیا به منظور ترغیب فرزندان خود به فعالیت‌های تحصیلی، از تشویق‌های کلامی همچون تحسین کردن و ارائه بازخورد مثبت در مورد تکالیفی که به خوبی انجام شده‌اند، استفاده کنند.

۲

مشارکت والدین در انجام تکالیف

همکاری والدین در انجام تکالیف تحصیلی می‌تواند به شکل‌گیری رابطه‌ای مطلوب بین والدین و فرزند کمک کند. همچنین فرزند احساس مورد توجه والدین قرار گرفتن و مهم تلقی شدن را در خود پرورش می‌دهد. مشارکت والدین در انجام تکالیف (متناسب با سطح تحصیلات اولیا) می‌تواند در آموزش مجدد، تمرین و تحکیم آموخته‌های مدرسه نقش داشته باشد.

۱

ارتباط والدین با مدرسه

رفت و آمد والدین با کادر آموزشی می‌تواند تأثیر چشمگیری بر انگیزش و وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. همکاری والدین با اولیای مدرسه می‌تواند به ایجاد رابطه مطلوب خانه و مدرسه کمک کند. بدین ترتیب می‌توان به افزایش شایستگی‌ها و کاهش مشکلات کمک کرد. قابل ذکر است اولیا در ارتباط با مدرسه نباید نگاهی انتقادی و شکایت‌آمیز به عملکرد عوامل مدرسه داشته باشند، بلکه لازم است نگرش «اقدام مشارکتی» را برای رفع کاستی‌ها در خود پرورش دهند.

یکی از دغدغه‌های همیشگی والدین، موفقیت تحصیلی فرزندان است. خبر خوب این است که والدین امروزی بیشتر از والدین نسل‌های گذشته این دغدغه را دارند. برخی از والدین را می‌بینیم که شیفته کسب اطلاعات و راهکارهایی هستند که بتوانند به پیشرفت تحصیلی امید زندگی‌شان کمک کنند. اشتیاق وافر اولیا، ضرورت تشریح شیوه صحیح و راهکارهای درگیری یا نقش‌آفرینی والدین را در امور تحصیلی فرزندان دوچندان می‌کند. از طرف دیگر، کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه‌ای که والدین می‌توانند بر موفقیت تحصیلی فرزندان اثرگذار باشند، می‌تواند انگیزش خود اولیا را برای مشارکت در زمینه تحصیل فرزندان افزایش دهد؛ چرا که بسیاری از اولیا در اثر بی‌اطلاعی از روش‌های حمایت از فرزندان، حالتی انفعالی به خود می‌گیرند. در حالی که والدین بازوی توانمند معلم و مشاور برای نیل به اهداف آموزشی و تربیتی به حساب می‌آیند. لذا لازم است که در جهت اعتلای سطح دانش این ظرفیت موجود، حداکثر تلاش خود را به کار بندیم.

با مرور پژوهش‌های صورت‌گرفته در زمینه تحصیلی به این مهم پی می‌بریم که خانواده نقشی بی‌بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش‌ها از خانواده به‌عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندان یاد کرده‌اند. از طرف دیگر، نهاد آموزش و پرورش برای تحکیم آموخته‌ها و تربیت دانش‌آموزان با انگیزه، به همکاری و مشارکت خانواده نیاز دارد. والدین با به‌کارگیری راهکارهایی که در ادامه به معرفی آن‌ها می‌پردازیم، می‌توانند نقش مؤثری در افزایش انگیزه فرزندان خود به تحصیل و پیشرفت تحصیلی آن‌ها ایفا کنند.

۵

استفاده نکردن از تشویق‌های مادی و قابل انتظار

یکی از اهداف مهم آموزشی، شکل‌دهی انگیزه درونی برای یادگیری است. دانش‌آموزان دارای انگیزه درونی، به صورت خودجوش برنامه‌ریزی‌های تحصیلی خود را اجرا می‌کنند و از یادگیری لذت می‌برند. ارائه پاداش‌های مادی (همچون پول، دوچرخه، تبلت، موتورسیکلت و مانند این‌ها) و قابل انتظار (اگر معدل ۱۹ بیاوری، برایت دوچرخه می‌خرم) سبب کاهش انگیزه درونی دانش‌آموزان می‌شود. بدین معنی که فقط تا زمان حضور این وعده‌ها، دانش‌آموز به فعالیت‌های تحصیلی می‌پردازد. در صورتی که هدف، پرورش دادن شاگردی است که از یادگیری لذت ببرد و همواره در طول زندگی به دنبال کسب مهارت‌ها و گسترش آن‌ها باشد.

۶

از وضعیت تحصیلی فرزندتان در درس‌ها آگاه باشید

لازم است که اولیا بدانند، فرزندشان در چه درسی عملکرد بهتری دارد و چه موضوعی برای او دشوارتر است. اما نکته قابل توجه این است که والدین هرگز نباید به فرزند خود تلقین‌های نادرست ارائه کنند (برای مثال: رضا در ریاضی ضعیف است). این موجب می‌شود که خودپنداره تحصیلی دانش‌آموز بدین شکل صورت گیرد که هر قدر تلاش کند، نمی‌تواند در درس‌های مورد نظر (در مثال ذکر شده، درس ریاضی) به موفقیت برسد. اطلاع اولیا از وضعیت دانش‌آموز در ماده‌های درسی متفاوت باید به منظور برنامه‌ریزی برای کسب شایستگی در درس‌ها صورت گیرد، نه اینکه سبب برچسب‌زنی و اشتباهات دیگر شود.

۷

کمک والدین در شکل دادن عادت به مطالعه فرزند

به فرزند خود کمک کنید، به مطالعه کردن عادت کند. یکی از مهم‌ترین عامل‌های ایجاد عادت به مطالعه، مکانی است که مطالعه در آن صورت می‌گیرد. تا حد امکان، دانش‌آموز همواره در یک مکان مخصوص به مطالعه بپردازد. تعویض مکرر مکان مطالعه می‌تواند سبب کاهش عادت به مطالعه و تمرکز شود.

راهکارهای ذکر شده بخش کوچکی از اقداماتی هستند که والدین می‌توانند برای افزایش انگیزه تحصیلی و کمک به پیشرفت تحصیلی فرزندانشان خود انجام دهند. روش‌ها و نکات بسیار دیگری نیز وجود دارند که به منظور رعایت اختصار از ذکر آن‌ها خودداری می‌شود. اما آنچه مهم می‌نماید، تشویق والدین به افزایش آگاهی و بینش خود در زمینه راهکارهای صحیح کمک به پیشرفت تحصیلی فرزندانشان از طریق مطالعه منابع معتبر و مشورت با متخصصان مشاوره تحصیلی است. خانواده نقشی بی‌بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندانشان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش‌ها از خانواده به‌عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندانشان یاد کرده‌اند. اطلاع اولیا از وضعیت دانش‌آموز در ماده‌های درسی باید به منظور برنامه‌ریزی برای کسب شایستگی در درس‌ها صورت گیرد، نه اینکه سبب برچسب‌زنی و اشتباهات دیگر شود.

انگیزه درونی به معنای اشتیاق درونی برای یادگیری است. ارائه پاداش‌های مادی و قابل انتظار سبب کاهش انگیزه درونی دانش‌آموزان می‌شود.

منابع

1. جان مارشال، ریو (۱۳۹۵). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سیدمحمدی. انتشارات ویرایش. تهران.
2. Kurt, U. & Tas, Y. (2018). The relationships between parental involvement, students' basic psychological needs and students' engagement in science. Journal of Education in Science, Environment and Health (JESEH), 4(2), 183-192 DOI:10.21891/jeseh.436730
3. Radojlovic, J., Ilic-Stosovic, D., Djonovic, N., & Simovic, T. (2015). Family background and school achievement of children with motoric disorders. Journal of Education in Science, Environment and Health (JESEH), 1(2), 95-101.

۷

به فرزند خود مشاوره دهید

غالباً لازم است که والدین در مورد روش‌های صحیح مطالعه و آزمون‌دادن، تکنیک‌هایی را به فرزندانشان خود آموزش دهند. یادداشت‌برداری، توضیح دادن برای فرد دیگر، حل کردن نمونه سؤال، نظارت بر توجه، و حفظ آرامش به هنگام آزمون از جمله این موارد هستند.

خانواده نقشی

بی‌بدیل در پیشرفت تحصیلی فرزندانشان دارد. اکثر قریب به اتفاق پژوهش‌ها از خانواده به‌عنوان عاملی بسیار مهم در وضعیت تحصیلی فرزندانشان یاد کرده‌اند